

Rakkaat aseveljeni, seisomme juuri nytkin kanden vihollisenvälissä tuolla vasemmalla puolellamme kuuluu henkiseä vihollisemme jumalaton pauhu, jätuolaa oikealla, peri vihollisemme itäinen naapurimme seuraava meidän jokaista liikettämme.

Seisomme syyskesällä v39 eräänä sunnuntai-iltana Valkjärven varuskunnan kantamalla iltanarttuudessa, noilla auroilla auroi pastori ja aseveljemme aloitti illan tekstin.

Riihirannan taassilavalta kuului parsaillaan haitaria rääkyvä ääni ja polkua jyske. Idässä Lipolaa suunnassa heilui ilmassa venäläinen ilmapallo, joka todella seuraili sieltä meidän jokaista liikettämme.

Pallot niitä oli joskus kaksikin, katosivat ilmaan aina iltaisina ja olivat ilmassa läpi yön. Yön aikana ne erottitevällisistä tähdestä liikkuvina ja himmeämpinä kuin tavellina tähtiä.

Mainittuna iltana tunsin minä, niinkuin ehkä kaikki aseveljeni jonkinlaista ahdistusta rinnassani. Mitä tapahtuu Suomen kanssa ja meidän sotilaiden elämässä lähtötehtävissämme. Eikä aavistuksemme ollut turha tapahtumat alkoivat kehittyä nopein askelin eteenpäin.

Olemme lauantaina seitsämäspv lokak. ampumeradalla ampumassa viimeisiä luokka ammuksia kivärillä, emme olleet vielä kovinpitkään ehtineet ampua, kun alkoi Valkjärven aseman ja kirkonkylän teitä myöten tulla kasarmeillemme päin, porukkaa, hevosajoneuvoja ja miehiä, kuka milläkin kyytineuvolla entti. Vilkaissin noin salavinkka joukkueemme johtajan ylik:ti Meren kaveroini, että mistä nyt on oikein kysymys, kun tuota porukkaa noin paljon on liikkeellä. Tuon aina niin isällisen ja sotilaslaisen joukkueenjohtajan kasvoista näin niin paljon. Huomasin hänen ilmeestään, etteivät asiat ole nyt aivan normaalilla kammella, jotain erikoista on tulossa.

Pian tuleekin polkupyörälähetti esikunnasta päin, tekee sotilaslaisen ilmoituksen Merelle ja lähtee kovasti polkien takaisin. Siihen ammuksia sitte päättyi, marssimme sekavin askelin ja vielä sekavammissa mietteissä sisään takaisin varuskuntaamme pääportista.

Kasarmialueella oli jo siviilimiesten ja ajoneuvojen sekamaiskaa, ja lisää tulee jatkuvasti. Heti alkoi liikojen varusteiden luovutus pois, reserviä läisten käyttöön, ei ollut tavannukaista lauantai-iltaa suursiivousta, eikä tupaa ja kaappi tarkastusta. Pakkaukset oli kunnossa marssia varten ja kaikki paikat sikin sokin. Olimme hälytysvalmiit, lähtemään matkaan heti kun tulee määräys, eihän kukaan tietänyt, koska vihollinen aloittaa hyökkäyksen ja ylittää rajat.

Yritimme seuraavana yönä nukkua, kuka missäkin, reppuini nojailien ei tullut uni silmään, eikä luistanut juttu. Ei kuulunut Reunasen Teemun laulu eikä maniskan soitto, kuten aina iltaisina. Kuului vain hämärässä yössä kuiskausta ja huokauksia, enkä joltakin kaverilta yön pitkinä tunteina putosi muutama kyynelkin salaa, asetakin rintapielille.

Tuli vihdoin aamu siitakin odotuksen ystä, todella odotuksen ystä, sillä olimmehan täysissä varusteissa ja joka miehellä ammuksia 2 tuliannosta kovia patruunoita.

Sunnuntai-ilta kului pikku hiljaa madellen, kuka milläkin tavalla sai aikansa kulumaan, istuttiin sotilaskodissa ja heitettiin tarinaa reserviläisten kanssa. Veikattiin sen hetken poliittista tilannetta, oli sellaisiaakin, jotka eivät vielä uskoneet että ryssä uskaltaa lähteä hyökkäämään, minä minä itsekä olin siinä toivossa aivan viimehetkeen saska. Luultiin vain että tämä reserviläisten tulo on kokeilua ja harjoitusta sota varten. Sunnuntai-iltaan tuli meidänkin komppaniillemme kuormaautoja ja pikku Opel:in komppaniinpp päik:ä varten.

Lauantaina meille oli jo jokaiselle määrätty sodnaaikainen tehtävämme, minä itse pääsin joukkueemmj: Meren taistelu lähetiksi, olin siitä mielissäni, olisin aina seurannut häntä kuin omaa isännimäni vain, mutta tilanne muuttui ja minä jouduin toisiin hommiin, kuten myöhemmin tulette huomaamaan.

Sunnuntai-iltana ja yö kului taas samoissa merkeissä kuin edellisenkin yönä, ehkä sentään pojat oli vähän päivän mittaan rauhoittuneet

Muth

koska kuorsausta kuului vähän joka repun vierestä. Vihdoin valkeni taas maanantaiaamu, varusteita korjailtiin ja kukaan ei saanut poistua kasarmialueelta. Kukaan ei tiedä koska lähdetään liikkeelle ja minne päin.

Ruokailun jälkeen tulee sitten käsky, Komppania järjestäytyy neliriiviin kasarmin pinalle käskyajakoa varten.

Käskyn jaon toimitti ylik. Meri ja hän aloitti, muistan sen elävästi vieläkin, seuraavia sanoja. "Hyvät sotilaat, lähdemme hetken kuluttua marssille, olemme lähteneet tästä samasta paikasta niin monta kertaa ennenkin taistelunharjoituksiin. Silloin teillä oli jaettu harjoituspatruunat, mutta muistakaa hyvät sotilaat nyt on tosi edessä, teille on joka miehelle jaettu kaksi tuliannosta kovaa patruunaa. Vuorokauden sisällä niitä voidaan joka miehestä ampua tuhannella kiväärillä."

Sillä netkellä ja vähän sen jälkeenkin kimmelsi kyynel monen pojan silmässä, äänet värisivät, tuntui kuin joku kuristaisi kurkusta, pari poikaa kyynkytti siven ääneen.

Sitten noin klo 14. siis 9 p:nä lokak. alkoi marssimme, emme vielä tienneet minne, mutta nousimme autoihin, PST. joukkue omaansa ja KRH. joukkue omaansa ja niin alkoi pataljoonan marssi kohti tuntematonta, kohti vihollista, kohti kuolemaa. Kiersimme Valkjärven Siparilan kylän kautta ja sitten kohti itää, kohti Lipolan mutkaa.

Saavuimme Lipolan kylän Sotkun talon kohdalle, oli vielä päivän aika. Siitä on näkymä venäjän puolelle. Levon mäeltäpäin, metsän poikki, polkua pitkin astelee hiljalleen vanha ja koukkuselkä mummo pieneä tytön kanssa. Mummolle on iso nankakontti selässä, niin pitkässä hihnassa, että se joka askeleella läpsähtää mummon kiattukoukujen päälle. Mummo astuu venäjänpuolen vallitsevalle tielle, tekee siinä käännyksen ja katsoo venäjälle päin, huokaisee, pyyhkäisee huivin kulmalla silmiään, ja lähtee hiljaa astelemaan pikku tyttärensä kanssa Valkjärvelle päin. Kontti vain heilauttaa joka askeleella. Taisi olla tämä mummo Levonmäen vanha emäntä, talon, josta myöhemmin tuli meidän majapaikkamme ja jonka seinustoillekin niin monen hyvän ja rakkaan aseveljeni maallinen vaellus päättyi, sodan ensimmäisinä tunteina eli 30. 11. 1939.

Meidän tykin porukka joutui Levonmäelle, toinen puoli ja joukkue, taas Lipolan koulun lähelle, Rautun tien varteen. KRH. joukkue alkoi kaivaa asemiaan, Sotkun talosta - Levonmäelle päin olevaan metsikköön. Komppaniamme komento paikka oli mainittu Sotkun talo.

Jouduin aina lähettämäni ollessani kulkemaan komento paikalle asioitessani tuota mainittua metsäpolkua pitkin ja KRH. asemien ohitse, näin kuinka siellä pojat pistivät telineiksi asemien ja korsujen kaivussa, jotka sitten myöhemmissä vaiheissa olivatkin tarpeen. Mitä meillä vielä oli aikaa, sen käytimme mekin Levonmäellä asemien tekoon ja yhdyshaudan kaivuun, kaivoimme korsun monttukiin, mutta se jäi kesken tekoiseksi.

Tykki asema sijoitettiin rakennusryhmän taakse, niin ettei me nähty asemastamme viholliseen päin, vaan mistä meillä oli edullinen ampumasektori molemmille sivustoille. KRH:t ja kaivoi pesäkkeensä katokseen seinän vieressä, rakennuksen vasemmalle sivulle. Tj:johtajana oli silloinen katettiin Kiviluoto. Tj:hin kuului vielä aik, Jantunen kotolain Vuoksenraamasta tai Vuokselasta ja Touronem Muolaa poikia. Valpotea en muista mistä päin oli, ehken jostakin Turun puolesta, Levonmäen talo oli vanhaa aikainen, mieluiten venäläistyylinen, jossa oli pitkä porttupa, toisesta päästä pääsi suoraan katokseen, navettaan ja talliin. Toisesta mentiin pihanpuolelle, jota ovea me ei loppu aikoina enää valoisan aikana käytetty, koska se oli vihollisen puolella ja tiesimme vihollisen pitävän meidän jokaista liikettä silmällä.

Niinkuin mekin pielimme silmällä heidän varustelujaan. Ja kyllä siellä vihollinen pitikin kovaa kiirettä, siinä venäjänpuolella oli joku varuskuntakin en ole aivan varma oliko ne Kirjalassa kasarmit. Joka yö ilmestyi uusia pensaita keskelle peltoa kun katsoi terkesti kiikarilla, niin sehän oli pesäke. Metsän laidoissa kauempana näkyi tykki patereita putket sojossa, vähän naamioituna.

Pimeän tullen alkoi vihollisen puolella kova touhu, autot ajoi täysillä valoilla ei ne meitä yhtään kainostelleet, vaan ajelivat kuin rauhan aikana ainakin, ja niitä oli satoja ym mittaan. Loppuajoina eroitti jo selvästi kuinka telaketjut rallatti ja vaunujen moottoreita pidettiin lämpiminä, lähtö valmiina.

Aikaamme siellä rajanpinnassa kului rattaosasti, kyllä siellä sattui ja tapahtui monenlaisia tapauksia joista riitti sitten iloa ja ajankulua pitkiksi ajoiksi. Moskovassa neuvoteltiin ja arvelimme ettei siitä sotaa tule, kunhan vain olemme täällä rajalla kaiken varten. *Virtanen*

Kirjoitteleimme kodiin, morsiamille, jamuille tutuille, sulhasmiehillekin oli pari kappaletta porukassamme. Sanoma lehdistä etsittiin kirjevaihto tovereilta, toisia onnesti heti, kuten minuakin, sain kirjeenvaihto toverikseni erään herttaisen Nikkilän sairaalan hoitajatteren, kyllä hän oli todella herttainen ihminen, sen näki jo kaikesta. Hänen kirjeistä ja niistä paketeista, joita hän lähetti. Kiitos vieläkin Väike Ylähusalle kaikesta jota sain Sinulta talvisodan synkkinä hetkinä ja päivinä,

Korpr: Ii Virtanen pitkä, tumma, komea poika, rakastui erääseen Liipolan impeen, luulen todella hänen rakkaudensa olleen oikeaa rakkautta sen huomasi kaikesta, mutta oli eräs porukassamme, joka särki hänen onnensa, kilpailija? Hän ei tehnyt sitä tahallaan, leikin vuoksi vain koska hän ajatteli "Ei ihmisen nuolinen ja murheineen, väli aikaista kaikki on vain." Mutta Virtanen ei ottanutkaan sitä noin vain isyisin rantein, koska hän oli rakastunut. Siitä tuli vähän selkkauksia porukassamme, mutta loppujen lopuksi ne kaikki ajan mittaan häipyi tärkeimpien tehtävien varjoon. Sinä Meri muistat vielä tämän jutun ja tarinan.

Niin, Virtanen istui illat pitkät hellan vieressä tyttö polvelia ja Reunasan Teemun palalaikka soi ja laulu helkkyi, Levonmäen pirtissä Teemu olikin meidän komppanian laulaja ja soittaja poika. Kyllä hänen kustannuksellaan saimme kulumiaan monta, pitkää ja pimeää iltaa rattaosasti. Usein yhdyimme koko porukka lauluun, siinä meni kaikki sen aikaiset iskelmät ja kupletit, enkä ei aivan nuotilleen, eikä se ollut meille niin tärkeä asia, mutta meillä ei ollut nälkä eikä ikävä. Kun oli hyvä aseveri nengi niin aika kului kuin siivillä, aina ei edes muistettu että olemme rajalla ja mitä varten täällä olemme.

Läheisestä Levon kaupasta ostimme Kokon kanssa Amerikan tsakkia ja tupakan hylsyjä, joita itse täytimme, jo olikin hyvä savuke. Muistan teimme juuri tupakoita Kokon kanssa, ~~maa~~ päivän tai kaksi ennenkuin tosi tilanne alkoi. Majapaikkaamme sisälle tuli Kapteeni Mäntylä, meidän patjoonaa upseita, tuuti meidät tiedenkin joka miehen, koska oli ollut meidän vt: komppanian pääl:kin joskus silloin kesällä. Hän kysäisi, mitäs ne pojat täällä tentalle, vastasin, teemme tupakoita herra kapteeni, Jaaha jaaha, saakos näitä maistella, kyllä, herra kapteeni on hyvä. Mäntylä syytti savukkeen ja sanoi, nämähän ovat erinomaisia, ettekös tee minullekin näitä yhtä laatikoa? Lupasimme tehdä ~~hänelle~~, mutta saamatta se häneltä jäi. Sama kapt: muuten enkä pelasti meidän hengemme talvisodan loppu päivinä. Hän oli silloin Pöyryn pat:nan komentajana. Pöyry oli itse prikaati komentaja, Revonkylässä meidän tykki ammuttiin palasiksi, koska olin poturukan vanhin, kaikki toiset oli haavoittuneet tai kaatuneet, menin ilmoittamaan tukikohdan pääl:le jona oli eräs "puoli hullu" väpeli että nyt on meidän tykki rikki. Muuten sama väpeli, joka määräsi meidän viedä tykkimme siihen asemaan, aivan kuin lautaselle vihollisen nenän alle, vastustin häntä ettei me voida viedä tykkiä aivan etulinjaan ja vihollisen nenän alle, mutta hän "hullu" mies sanoi minulle. Te olette sotilas ja minun alamainen te viette tykkinne sinne, minne minä määrään. Sanoin, kyllä me tykki viedään, mutta miehiä minä en tahallani tapata sen luona. Veimme tykin asemaan siihen maan nyppylälle aivan vihollisen nenän alle sanoin pojille, nyt me mennään vähän kauemmaksi, heti on tykkimme tonjon a niinkuin olikin. Kun vihollinen huomasi tykkimme siinä sukealla kentällä alkoi sellainen kranu keskitys ettei siinä selviä maan pinnalla olevat mutta me selvitettiin siitä kun akkia kaivettiin itsellemme suojamontut., tykiätään kauemmaksi.

Menin siis ilmoittamaan sille samalle väpeliille, että selvä on nyt on tykkimme rikki, hän sanoi, no einän siinä mitään, kivari käteen ja asemaan vain. Sanoin, olemme erikoiskoulutuksen saaneita miehiä, me emme lähde jalkaväkeen noin vain Teidän käskystä, missä on pat:nan

~~komentopaikka, lähen~~

komento paikka, lähdän ilmoittaumaan sinne. Tuo vämpeli sanoi minulle siellä se on komentopaikka, matkatmenet sinne turhaan, joudutte kuitenkin tänne takaisin kivärimiehenä. En silloin vielä tietänyt että Mäntylä on meidän patajan komentajana, palaan tähän asjaan vielä myöhemmin. Niin Mäntylältä jäi saamatta se tupakki aski, sillä päivän parin päästä alkoi meille tosi hyytävät, joten ei enää ollut aikaa valmistaa tupakoita etes omaa tarvitta varten.

Samoinin aikoihin vieraili tukikohdassamme eräs tykistö majuri kuulin kun hän sanoi ylik: Merelle, jos tilanne tulee, niin tämän teidän tukikohdan vihollinen tuhoaa ihan ensimmäiseksi. Hyvänsin silloin eihän tule mitään tilannetta, eikä sotaa, ja jos tuleekin, niin onhan ne aseet meilläkin ja monen kertaisten piikkilankaesteet sivustoilla ja edessä suojanamme. Konekivääri pesäke majapaikkamme edessä, joka voi tarpeen tullen näyttää miestä kuin heinää. Krh. asemat takana 4-5 sadan metrin päässä, peltoaukean takana metsikössä, jonka tj: paikka aivan tuossa vieressämme, muutamana kymmenen metrin päässä. Ja sitte tuo meidän oma pst tykkimme, uusi ja tuliterätykki, jolla ei vielä ole ammuttu laukaustakaan. Olimme siitä aivan kuin ylpeitä, olimmehan koulutettuja sellaiseen aselajiin, ettei meidän näköpiiriin ole panssareilla asjaa, tai sitte niille käy kalpaten. Eihän siinä tarvitse kuin kranatti tai korkeintaan pari ja taas tuli selvä siitä hyytävyydestä. Oma tykistö on takana joka on maailman kuuluisin, tarkasta tulestaan ja jalkaväki asemissa takanamme konetuliaseineen, meillä ei voi olla mitään hätää. Edessä rajan pinnassa etuvartio asema, jokacantaa meille valopistoolilla hälytyksen vaaran uhatessa. Kaikki piti siis olla moitteettomassa kunnossa, mutta ne ei olleet sittekään, niinkuin olla piti.

On y: 29-30 pvmarrask:ta, vartio kiertää vanhaa tuttua polkuaan meidänkin majapaikan ympärillä, Porstuasta katokseen ja siitä saunan ja tuvan nurkan välitse pihaan puolelle konekivääri pesäkkeen viereen, jossa tavallisesti seisoinme tai istuimme tuvan rappusilla pitäen vihollisen liikkeitä silmällä. Aikaisemmin meilläkin pidettiin parivartio, mutta kun oli ollut jo pitkän aikaa kaikin puolin rauhallista ja miehiä oli vähän, niin pidimme vain yhden miehen vartiota.

Minun vartio tuurini alkoi aamulla klo 6 siis 6-7: edellinen vartiomies sanoi, on ollut aivan hiljasta ~~kuulua~~ koko yön, poikien kertoman mukaan. Niin eli minunkin vartio aikana, aivan hiljasta ei mistään kuuluaat hiireä hiiskandusta, aivan kuin myrskyn edellä, ei mitään ääntä ja liikettä. Mutta tiesin, en valvo yksin, vaan rajan mo-

lemmin puolin valvotaan ja kaikkia liikkeitä pidetään silmällä.

Tulee vihdoin klo ~~6:30~~ 6,50:ta, kierrän taas vanhan vartio lenkin, ja tulen katoksen kautta sisälle, jossa pojat nukkuvat kuin siviilissä ainakin alusvaatteisillaan. Ylik:ti Meri istuu jo tuvan ison pöydän takana yksin, varmaan hänellä vanhalla ja kokeneella sotaurholla oli omat aavistuksensa. Kysyin -Herra ylikersantti, pidetäänkö tänä aamuna vartiota? Hän eteenpäin, hän katsoi akkunasta ulos ja sanoi pidetään kahdeksaan, kun on vielä noinkin hämärää, herätän seuraavan vartiomiehen, en muista kuka hän oli ylös ja kiiruhdan ulos, sama lenki ja samat askeleet vartio paikalleni.

Siinä tarkoin kuunnellessani, kuulin vähän jotain liikettä maantieltä päin Levon kaupan suunnasta, josta erosi tie rajalle päin. Tien risteyksessä oli perunakuoppa, ja keskitin katseeni juuri siihen tien risteykseen japerunakuopan seutuville. Aamu alkoi jo hieman kuin valjeta, mutta en nähnyt vielä kovin kauas eteenpäin, enkä siinä tien risteykselle saakka, joka oli noin parin sadan metrin päässä.

Katsolin kuitenkin siihen samaan pisteeseen kuin jotain aavistaen muutaman minuutin. Silloin se tapahtui, tien risteyksessä olevan perunakuopan katon alla syttyi tuli, samanlainen kuin paperipussi johon on sisälle pistetty palava sähkölamppu. Olin juuri kääntymäisilläni ympäri ja lähdössä ilmoittamaan havaintoni ylik: Merelle, mutta samalla syttyi rajan takana vihollisen puolella vilkkuvalot, joita vihollinen oli jo käyttänyt aikaisemminkin muutamia kertoja, joten se ei ollut minulle mitään outoa. Mutta pidin tärkeämpänä ilmoittaa esimiehelleni siitä oudosta valosta, joka ensiksi syttyi meidän omalla puolella. Seurasin vilkku yhteyden juoksua vihollisen puolella olevan peltoaukean poikki ja harvahan metsikön läpi, sitte se näipyi metsän pimentoon

Ehdin ottaa parikymmentä viisi askelta, pääsin katokseen sisälle lähelle porstuan ovea, kuulin oudon äänen, niinkuin joku olisi nuijalla tammitynnyrin pohjaan. Uusi isku ja taas taas jatkuvasti.

Jämmetyin hetkeksi paikalleni, kuului suhinaa ja näkyi valäntyksiä, katoksen lauta seinien raoista, ja pam pam pam jatkuvasti. Silloin tiesin sittekin sota on alkanut syöksyväin porstupaahan, samalla alkoi kk ja muut vihollisen jv:een aseet soittaa surman lauluun.

Kuulat ja räjähtelevät luodit räiskyi talon nurkissa, pääsin sisälle. Niinkaisiin Herra ylik:ti nyt se alkoi. Meri istui edelleen samassa paikassa ~~paikassa~~ pyydän takana, hyppäsi pystyyn mikä se alkoi samassa heräsi aivan kuin unesta, hälytys pojat, joka mies suoja monttuhin pian. Ei ollut aikaa kellaan pojalla ottaa varusteitaan, eikä tarvinnut kenellekään hälytystä toistaa. Ulkona ryskyi ja paukkui, niinkuin olisi yntäkkiä punjennut ankara ukon ilma. Konekivari suinkut pvvnkivät läpi majoituspaikkamme hirsi seinien, senkuin päreet lenteli.

Syöksyimme läpi katoksen, läpi luoti suinkujen, jotka iskivät vieressämme olevaan korkeaan kivijalkaan, se säihkyi tulta luotien siinä ^{iskissä}. Olimme hetkessä kaikki suojamontussa, haavoittumatta toistaiseksi, meillä kolmella oli etes vaatteet päällä, mutta seitsämän kaveria alusvaatteisillaan ja paljasjaloin. Ilmakin alkoi hiljalleen kylmetä, pojat värisi kylmästä ja enkä kaunusta. Eikä inmekään, olinan ne alasti minuun verraten ja minuakin peläsi ja peloitti, värisin kaunusta sitä helvettilistä jyskettä ja pauhua. Ajattelin, nyt taisi peria meidät ohraleipä en osannut etes kuvitella että niin paljon voi olla ryskettä ja kuulia yntäikää ilmassa.

Ylik:ti Meri joka oli jo ennenkin ollut sodassa mukana, ei säikkähännyt tuosta. Huomasikin minun pelkoni, löi kädellä minua harteisiin ja sanoi, älä välitä, katso Jumalakin on puolellamme, Suomen puolella on taivas kuin syvän pilven vernossa, venäjän puoli kuin aurinkopaisteessa tykistön suullekeistä johtuen. Sitten Meri vielä jatkoi, nyt kun tulee tulitauko, tiedän ennestään ettei sodassakaan aina ammuta, menemme sisältä hakemaan varusteemme pois, ennenkuin talo syttyy palamaan.

Hetkisen kuluttua tulikin tauko, saimme varusteet ja aseemme sisältä, kuka enäi juoksi suojamonttuun pukemaan itseään, sillä sisällä ei ollut varaa viipyä. Samaan aikaan kun me meren kanssa tulimme ulos katokseen, tuli meitä vastaan kk:ryhmä noutamaan kk:taan jota ne säilyttivät meidän porstuan nurkassa. Samoin meidän Krh:on tjohtue oli jo tullut. Kiviluoto tiedusteli Mereltä, mitä täällä oikeen tapahtuu Meri vastasi "totta jumalauta näet sen pian itsekin". Sitte Kiviluoto sanoi kk:oon rvhm:in ~~alk:le~~ alk:le, en muista enää hänen nimeään. Teidän pesäkkeestä on hyvä näkyvyys etumaastoon ja vihollisen puolelle. Kun näette että oma etuvartio asema-~~me~~ ampuu valomerkkejä, nunaisia ja vihreitä vuoro-~~tellen~~ tellen. niin tulkaa heti havaintonne ilmoittamaan minulle tjohtueille. toistakaa. = Alik:ti toisti, kun näemme sellaisia miehiä liikkeellä, joiilla on punainen takki ja vinreät housut, pitää tulla ilmoittamaan herra katedille. Kiviluoto toisti käskynsä uudelleen, jolloin alik:ti viinoin käsitti sen oikein.

Meri näytti minulle kartasta, missä on meidän tapinäk että voin viedä sinne hänen ja omat ylimääräiset varusteet. samalla alkoi taas helvetillinen mylläkkä meidän ympärillä. Lähdin tykkiasemastamme reut selässä pääpertamaan muka tapinään päin. en päässyt kuin nari kymmentä metriä kun tuli notkelma vastaan. Siinä kanden maan välissä. se oli pohjastaan vain kymmenen viisitoista mtr:ä leveä ja ulottui rajalle päin, joten se niinkuin katkaisi perääntymis tienne.

Kun tulin sen notkon reunaan, tuntui minusta kuin siinä notkelmassa "pörräisi" kaiken maailman paholaiset ja menninkäiset. Sisu menikaulaan en uskaltanut laskeutua sinne notkelmaan, olin aivan näkevinäni miten paljon siinä lenteli kuulia kaiken kalimberisia. Minin asemaan takaisin. Meri sanoi minulle, ettekös te menneetkään, sanoin, tuossa notkossa lentää niin paljon kuulia etten voinut mennä siitä yli. Hän sanoi mennä yhdessä, kyllä siitä yli päästään. Tultiin rinteen puoliväliin ja kun oikein vinkui ja sinanteli, tuumi Meri, kyllä se on melkein itsemurha jos tuosta nyt lähtee ylittämään. Mennään asemaan takaisin, kyllä se kohta taas vanhan harvonee, sitte lähdette.

Olimme olleet sen jälkeen asemassa enkä noin parikymmentä minuttia kun tuli lakkasi, silloin lähdim, ei kuulunut kuin muutama harvelaukaus ja räjähdysääni.

Pääsin sivan rauhassa yli notkelman, metsän reunaan oli matkaa 300 mtr:ä peltoaukeaa pitkin. Päästyäni puoliväliin peltoa, joku ampui minua Levonmäeltä päin, josta pariminuuttiasittin olin lähtenyt, lumi tupsanteli ympärilläni. Katsoin jäljelle, Levonmäellä ammuttiin ja mieniä liikkui siellä mielestäni liian paljon. Mutta luulin että rajalta päin on tullut omia joukkoja ja kun eivät sovi monttuuhin, niin heidän on pakko oleskella siinä rakennuksen suojassa. Mutta sitä en ymmärrä, miksi ne minua ampuvat. Pääsin metsän laitaan, juosta en jaksanut painavat reput seljässäni. Siinä pellon laidassa tulivastaani Krh vika-partion pojat, sanoivat, linjat on poikki - tuonne mäelle tj paikalle, pitää mennä korjaamaan. Toinen pojista oli Muane Alppo Luumäeltä ja siis saman pitäjän poika kuin minäkin, toinen Vatanen Tohmajärveltä, samaa ikäluokkaa, siis jaloa tammik. 39. ~~Kuoli minäkin~~

Vaindoimme muutaman sanan, sanoin pojille, pellon tuolla laidassa lentelee aikatavalla harha luoteja, varokas vähäsen. Emmekä vielä kukaan huomanneet, mitä Levonmäellä enkä silloin juuri tapantui. Aseet rätisi taas pitkin linjaa, joten siinä oli vaikea kuulla ja huomata missä päin ammuttiin, se vaan nähtiin että Levonmäessä on liikettä tavallista enemmän. Jatkoin matkaani, tulin krh aseman ohitse maantielle samaa polkua ja samasta veräjältä josta se mummokin tytön kanssa tuli melkein paria kk aikaisemmin. Jatkoin matkaani kuormastoa kohti, väliin läin maihin maantien ojaan ja väliin ilmasuojaan puiden varjoon. Eihän sitä niin alussa vielä aina etes huomannut, mistä päin ne kranaatit tulevat jotka päällä ujelsivat. Silloin oli jo oma tykistökin aloittanut toimia.

Venäläinen lentokone, enkä niitä oli useampiakin, ruuttasi tien suunnassa puiden latvojen vähän yläpuolella, se oli synkkää todellisuutta.

Läysin oman työpinnan ja oman automme, lähdim paluu matkalle, kohti rajaa ja tovereitani, rajalta kuului hirveä räiske ja rätinä, askel oli raskas, mutta ajattelin, kyllä siellä Levonmäellä kaveraiten luona on sittekin turvallisempi olla, kuin yksin täällä tiellä liikkuu. Pari tuttua poikaa jostakin muista kompp: tuli vastaanhaavoittuneena käsi kääreessä, kysyin mitä Lipolaan kuuluu, pojat sanoivat, kyllä on ryssillä kohta kokonaan ja kaikki siellä olivat kuolleet ja ovat tuhon omia. Siellä on helvetti päässyt valloilleen.

Raskain mielin astelin eteenpäin, vastaan tuli sairasaajo neuvoja joissa oli tuttuja poikia haavoittuneita, enkä kaatuneitakaan, mutta ei oman komppaniamme poikia vielä. Arvelin meidän pojilla on hyvät asemat kyllä ne pitävät puolensa, eikä vinollinen niin vain muutamassa tunnissa asemiamme ota haltuunsa aseet ne on meilläkin ja koulutetut jääkarit niitä käsittelemässä. Tämä oli kolmas merkittävä ja viimeinen kerta, kun saavuimme Sotkun talon kohdalle ja siitä poikkesin tutulle metsäpolulle tallustamaan kohti Levonmäkeä ja kohti tovereitani. Saavuttuani lääkin^{tä} tä korsun luo, joka oli siinä polun varressa vähän ennen krh asemaa, oli komppaniamme lääkitämiehet ja kaasualik:ti korsun käytävässä, pistoolit ja kiväärit kädessä, kysyivät minulta, minne menet. Levonmäelle tiehenkin vastasin, omaan porukkaani. Ei sinulla enää ole mitään omaa porukkaa, Levonmäki on ryssillä ja pojat ketä siellä oli, ovat kaikki kaatuneet. Sanoivat vielä, on parasta kun tulet tänne meidän kanssa, kuulethan, miten räiskää, ryssät on kohta joka puolella. Niin todella luulin aluksi minäkin, kun kranaatit ja räjähtelevät luodit räiskyi siellä pitkin metsää.

Kyselin pojilta ettei sunkaan kaikki ole kaatuneet, ei se voi olla millään mahdollista. He sanoivat, vain Kiviluoto, Meri ja Kokko pelastuivat, siis kymmenen aseveljeäni on saanut sankari kuoleman, tai joutunut vangiksi. Meidän komppaniamme vahvuus oli noin 65 miestä ja siitä heti sodan ensi päivänä kaatuu kymmenen miestä, ajatelkaa hyvät lukijani, milta meistä silloin jäljellä olevista sotilaista tuntui. Kuusipäivää ja meitä ei enää sen jälkeen ole jäljellä kuin viisi miestä, ja jos hyvin sattuu, niin me ei olla enää elävien kirjoissa kukaan vuorokauden kuluttua. Kaatuneet olivat. Alik. Jantunen, Jääk. Touronen, ja Jääk. Valpola, siis Krh, tj: tä. Meidän pst. tykistö seuraavat.

Tykin j:ja Alik. Karhu, ~~...~~ poika, Korpr. Vainionpää, Jääk. Salo Lappeen Tirilästä ja Valdeen jostakin Jaalasta kotoisin, viimeksimainnitut molemmat sulhasmiehenä, joten heidänkin morsunsa jäivät ikävään ja suruun. Naimisissa oleva Oja Kalle, hän oli komppaniamme väli-

aikainen kirjuri ja jääk. Mäenpää jostakin läheltä Poris, ja Heikkinen Lapinmailta Savukoskelta, joka ei osannut ajaa etes polkupyörällä en- nenkuin Valkjärvellä siihen joten kuten oppi.

En saanut rauhaa siinä korsun käytävässä, lääkintä miesten luona, vaan kun sain tietää että pelastuneet, joukkueenij: Meri ja jääk. Kokko on Krhoon tuliasemassa, lähdin sinne heidän luokseen. Vaikka räiske oli kova ja kuulaa lenteli siellä harvankossa metsikössä. Ajattelin menen kuin menenkin omieni luo.

Krno:oon tuliasemassa Iyssiämeren Iyysin Meren, tein hänelle ilmoituksen, niinkuin sotilaille kuuluu. Meri katsoi minua vanhaa aikaa, sitte sanoi - Tiedättäkait Hermunen, miten on meille käynyt, nyt ei minulla ole ~~enää~~ kuin Te kaksi poikaa enää jäljellä, Sinä ja Kokko.

Silloin näin miten tuo vanha sotaurhooli marxytuut murtunut miehen ~~käyttököi~~, olemme nyt molemmat ilman vakanssia, mutta kyllä se vielä meillekin löytyy. Kokko on tuolla vanha tasempansa sirpale montussa mene hänen luokseen.

c Menen sirpale monttuun ja kysyn Kokolta jotakin - ei vastausta, puhelen hänelle jotakin, sekä tarjoan tupakan, joita porukassa olimme Levonmäellä valmistaneet. Muutaman savun vedettyään Kokko viimein alkoi puhumaan. Jos olisit sinäkin Eka viipynyt siellä Levonmäellä pari-minuuttia kauemmin, tuskin olisit nyt tässä montussa, siellä tuli heti lähdeyttäsi meille kuumat oltavat. Ryssä yllätti meidät, tuli takaa päin asemaamme ja ainakin kymmenen käsi kranasattia räjähti suojaverkon päällä yhtäaikaisesti. Meillä oli vedetty kanaverkko naamioiksi asemaamme ylitse, iime vaaraan takia. Mutta kyllä vinollinen tiesi tarkoin meidän asemat, koska kylässä oli eräs paikkakuntalainen vihollisen pakoo ja, akentti, mutta hänkin sai palkkansa, heti ensimmäisenä päivänä hän tietoni mukaan kaatui Lipolan kujalle, ystäviensä kranasattia.

En tiedä, mistä kautta ja mitä tietä Meri ja Kiviiluoto pelastuivat montsa perääntymis tietä ei ollut. Kokko ja Valteen yrittivät oikealta omien piikkilanka esteidemme läpi, mutkaa juosten, etenemällä, pitkin per- toa. Kokko pääsi läpi, vaatteet ja leipälaukku riekaleina, mutta Valteen sortui esteisiin.

Meri kertoi heti lähtöni jälkeen havainneensa että nyt on piru merrassa, kun alkoi käsikranasatteja tippua pesäkkeeseen ja sen suoja verkolle. Kranasatteista oli jo muutamia peikia kuollutkin ja haavoittunut!

Oja Kalle oli tullut hänelle sanomaan, katsokaa Herra ylik: ha- voituin käteeni, siitä oli ainakin jo peukalo pois. Meri sanoi Oja Kal- lelle, nyt vielä tuota kautta pääset perääntymään ja sidonta paikalle lähde nyt. Mutta Kalle oli sanonut, koska meni peukalo, menkään koko mies ja hyskkäsi päin vihollista. Samoin Meri kertoi Alik: Jantusen kohtalosta. Jantuseelta oli enkea ammuttu jo toisen jalka poikki, koska hän oli yndellä jalalla seisten hyppiäyt ja ampunut pistoolillaan min- k^a kerkisi mutta eihän ne saakarit ja hakkapeliitat mitään mantaneet monikymmen kertaiselle viholliselle, vaan heidät tallattiin jalkoinin kuten kävi Jantuselle ja Oja Kallellekin. Mutta heidän muistonsa säi- lyy ja ne elävät yhä keskuudessamme, ainakin meidän sen aikaisten ruo- tu kaverien mielessä. Toiset pojat, niinkuin myöskin kk: ryhmän pojat- kin, olivat ehkä jo silloin kaatuneet, sillä kk: ryhmästä muistaakseni pelastui vain kaksi miestä.

Muistatte kait vielä sen määräyksen jonka kadetti Kiviiluoto anto sille kk:ryhm:ja Alik:le. Alik: oli tullutkin ilmoittamaan Kiviiluodol- le hetken kuluttua. Nyt näkyy liikettä: Kiviiluodon kysyttyä, minkälai- ta liikettä siellä näkyy, vastaa mies, omat pioneerit katkovat piik- kilanka esteitä meidän pesäkkeen edestä. Kiviiluodon noustua tarkasta- maan tilannetta, oli samalla ryssät niskassa, ne olikin olleet vinol- lisia, jotka siinä piikkilanka esteitämme murtivat. Kk: miehet ruuli- vat niitä omiksi, kun ne nelirivissä marssivat aivan heidän nenänsä al- le. Rajalla oleva etuvartio asemaamme kait yllätettiin jo ennenkuin yleinen hyskkäys alkoi, eihän se voinut silloin enää antaa valopis- toolilla sovittuja merkkejä. Ehkä ne äänet joita kuulin vartiovuoroi- lani, johtui siitä, kunvaistoni vain sen tajusi, vaikka korva ei sitä tarkoin erottanutkaan.

Lyhyt syksyinen päivä alkoi hämartyään, ei enää ollut ainakaan ilmavaaraa. Krh:me tulitti jatkuvasti vihollista ja Levonmäkeä, talon rakennukset paloivat, niinkuin melkein kaikki muutkin Lipolankylän rakennukset, jotka eivät vielä aikaisemmin päivän mittaan olleet tuhoutuneet. Tulenloimut valaisivat läntienoot, niin että näki hyviä vihollisen puuhet, kun se tuli talojen raunioille lämmittelemään. Vaikka vihollista kuinka kaatui, aina tuli uutta porukkaa vain lämmittelemään. Kranaatit alkoi vindoin loppua, pian tulikin Meri meidän sirpale montulle, jossa Kokon ja muutaman muun pojan kanssa olimme ja sanoi, nyt me Hermunen taas lähemme. Kranaatit on kosta loppu ja niitä on äkkiä saatava lisää. Niin me lähtimme kontti Valkkjärven pimeässä yössä, valoja ei paljoa voinut käyttää, eihän voinut tietää minkälaisia vihollispartioita on matkan varrella. Mutta Puumalaisen Onni Pertunmaan poika, osasi tentävänsä ajaa autoa pimeässäkin. Hän oli nuori vielä, syyskuun ikäluokkaa, mutta siitäkin huolimatta jo taitava automies. Olin hänen kanssaan aikaisemminkin joutunut yon aikana kahdestaan Valkjärven ja Lipolan kylien väliä. Vaikka tie oli huono, luulin monesti että tänän jo jäädaän korpeen yksi, mutta pois päästiin ja perille tultiin, niinkuin nytkin.

1.12. iltopäivällä tuli lähetti ja ilmoitti kom:me pääl: Hannes Pokkiselle. Teidän on nyt irtaannuttava vihollisesta ja lähettävä perääntymään, muuta en enää muista, mitä se lähetti sanoi, mutta kiire meille vaan tuli. Ammukset joita ei voitu oistaa mukaan, hauhattiin maahan, ne on varmaan siellä vielä nytkin. Eihän meillä ollut enää minkäläistä ajoneuvoa, lähelläkään. Perääntymme pitkiä korpea ja metsiä, joten emme voineet millään ylimääräisiä ammuksia mukaan kuljettaa. Jp2:den kohdalla Lipolassa eivät linjat murtuneet, siitäkin huolimatta vaikka menetyksemme neti ensimmäisen päivän jälkeen, olivat niin raskaat. Mutta sivustat murtui, enkä siellä painostus oli ankarampi. Jp2:si oli vaarassa jäädä mottiin, enkä se oli jo lähellä, koska emme enää ainakaan meidän komppania, voitu perääntyä Valkjärven tien suunnassa, vaan pitkin suota ja korpea.

Lähdimme perääntymään venäläisen lentokoneen saattelemana, josta johdettiin tykistö tulta. Aluksi tuli pitkiä, mutta aina rupeesi keskitys lähestymään ja lähestymään. Pieneltä suolta kovalle maalle noustuaamme alkoi sellainen leikki, jota en enkä unohda koskaan. Lentokone oli ilmassa, kun oli vielä värin valoisaa ja johti tulta.

Kankaalle päästyämme, narvaan metsikköön, alkoi vihollis patterit toimia, suunta oli oikea ja matka juuri sopivan pituinen. Meillä kaikilla oli niki, minulla ainakin tuskan niki. Otin kypärän pois päästäni, samoin oli kypärä pois monelta muultakin pojalta. Kuulin räjähdysten välillä, kun Pokkinen, muuten niin rauhallinen kom:me pääl: huuti sotaaänellä, uskokaa nyt, kypärät päähän ja pian. Muistaskohan Evert:luut. Pokkinen itse tämän? Samoin Kiviluoto ja Luut. Meri, minä muistan ja monet muut pojat, jotka silloin oli mukana.

Luulivat varmaan venäläiset, että siinä on perääntymässä koko Jp2:den pataljoona ja se on tuhottava. Mutta vaikka vihollinen kuinka ampui ja keskitti, me selvittiin siitäkin ryttäkstä hyvällä tuurilla naarmuitta, joka mies. Meitä oli siinä porukassa, noin 30 miestä, että kyllä vihollisen kannattikin meitä yrittää tuhota. Alkoi hämärtää joten lentokone ei enää nähnyt meitä ja niin pääsimme jyrkästi oikealle kaartaen, siitä kankaalta pois. Olimme kilometrien, -mutta- vihollis päässä, mutta vihollisen tykistö pommitti jatkuvasti samaa, kangasta.

Olihan neillä siihen varaa.

Saavuimme vindoin korpiteitä pitkin Koivuselän kylään, jossa eräissä talossa pidimme ruokailu tauon. Katselimme rajalle päin, kaikkialla rajalle paloi, tulen loimut läivät kontti taivasta. Kirkkaammin kuitenkin Raivolan ja Kivennavan suunnalla.

Emme voineet Koivuselän kylässä viipyä pitempään, sillä ei ollut tietoa, missä saakka on omat joukot, ja koska vihollinen ilmaantuu yon pimeydestä näkyviin, edestä tai takaa. Lähdimme liikkeelle kontti Valkjärven, josta tavattiin omaa komppaniaamme töpänä Riihirannan kankaalle majoittuneena. Saimme lämmintä ruokaa ja päästiin teltoihin nukkumaan kovan urakan jälkeen. Seuraavana aamuna perääntymisemme jatkui Nousialan kylän kautta Pasurin kankaalle ja Salmen kaitea kohti. Nousialan kylän ja Salmenkaidan välillä sattui monia jännittäviäkin tilanteita mutta ne unohdan tällä kertaa. Palaan vielä Lipo-

laan ja vähän kertoa meidän Pst:jouk. toisen tykin kohtalosta.

Ei sekään säilynyt ilman tappioita, sen johtajana oli vänr. Tolppanen Kajanilainen rskm:ri. Tuli komppaniin takaisin Ruk:ta jossa oli "santsarius" vähän ennen rajalle lähtämme. Aluksi sangen korskea herra mutta lopuksi lupsakka mies. Haavoittui Muolaan Parkkilassa, enkä ole nähtä sen jälkeen nähnyt. Olen vain kuullut että näinkin on sota invaliiti, meni kyllä häneltä jalka Parkkilan ryttäkän haavoittumisesta, en tiedä.

Niin puolij:me ampui siellä Raudun tien varressa muutamia paassari vaunuja, mutta vindoin tuli heillekin muistutukset viholliselta.

Siinä haavoittui muutama mies, mm Alik. Laulajainen, nykyisin Kapt. samoin Hanninen Haukivuoren poika, jaloa tammik. 39.en ole nähtäkään sen jälkeen tavannut, kahn Lipolassa, muutamia päiviä ennen sodan alkua

Kävimme Meren kanssa silloin eräänä pimeänä yönä pitämässä Tolppasen tykki porukalle koe hälytystä. Ylik. Merihän oli koko joukkueen johtaja ja Tolppanen puolij.j. Eräänä sumuisena iltana Meri sanoi minulle Pysy käännä Hermunen valveilla tänä iltana, pidämme meidän tykkipojille yön tullen pienen koe "palaverin". Nähdään, onko ne miten pian asemissa ja ampuma valmiina. Klo oli noin 24:jä, kun Meri sanoi vartio miehelle ~~Antakaa~~ Antakaa pojille hälytys ja nopea toiminta, kyllä siinä neti tuhinaa syntyikin ja kaikki meni hyvin, enkä siinä joku kaveri vähän peljästy. Mutta lopuksi joka mies toimi loistavasti ja Meri oli kovasti tyytyväinen. Sittelimme, Tolppasen tykki asema oli noin 1km päässä vasemmalla, Meri sanoi, mennään tykki pesäkkeen kautta, nähdään onko siellä vartio mies paikalla. Ei ole ketään, Meri tuumi, Meidän voitaisiin "jukupliuta" viedä nyt koko tykki ja Tolppanen ei siitä tietäisi yhtään mitään. Mennään tuonne niiten majoitus paikkaan vähän vilkkaaseen, onkohan sielläkään vartiomiestä. Kävellä tokkuroitiin perätysten Meren kirollisella edellä, pimeyttä, huonoa polkua ja vartio laiminlyöntejä. Olimme pellon laidassa noin 100 mtr. päässä Tolppasen majoitus paikkaa, kun sieltä alkoi kuulua yskimistä ja tupakan pää punoitti jatkuvasti. Meri kirosi, ai perkele, nämähän saaryssä teurastaa majoitus paikkaansa kahn torakat. Nyt yllätämme tuon vartio miehen. Minua oli naurattanut koko matkan, kun lähdimme siitä tykkipesäkkeestä, kulkemisestä ei tahtonut tulla mitään, mutta en uskaltanut lähteä sentään nauraa.

Hiivimme hiljaa aivan vartio miehen viereen. En enää varmaan muista mitä Meri hinkaisi, mutta kyllä Hannisen poika säikähti. Meri sanoi nyt anna kavereilles hälytys ja pian, etkö kuule, miten rajalla paukkuu

Painuimme kaikki peräkanaa sisälle, Meri hinkaisi heti ovelta, täällä senkun nukutaan kahn siat penkuissa, ettekös kuule miten rajalla paukkuu. Hälytys. Siinä se vasta tuhina syntyi, minultakin kyselivät pojat, onko se ihan totta, Sanoin ettekös kuule itse, minkälainen ryske on ulkona. Se lisäsi liikettä, toisia poikia enti jo ulos ja juoksemaan pesäkkeeseen. Mutta joku nukkui niin raskeasti että meidän täytyi Meren kanssa nostaa se pystyyn. Tolppanenkin kysyi Mereltä, onko se totta Meri vastasi, totta jumelauta. Viimein kämpä tyhjeni ja Meri nauranti tehtävämme on suoritettu, nyt me Jermunen, joksi hän aina minua kutsui lähdimme nukkumaan. Me lähdimme Levonmäelle suorinta tietä ja nauroimme partaamme, minäkin uskalsin viimein nauraa vapaasti. Mutta Tolppasen tykki pesäkkeessä ei oltu naurattu, vaan kirottu, itse Tolppanen etunenässä. Siitä kuulin monasti vielä jälkeenkin pain, pojat aivan kuin vetivät minullekin kieroon, vaikka syytänään minä olin siinä.

Sitten tositiilanteen tullen ne olivat kyllä kaikki paikalla oikeaan aikaan, Ampuimen heidän tykkinsä muutamia vihollis paassareita liikunta kyvyttömäksi, ennenkuin itse joutuivat perääntymään ja jättämään asemansa. Mutta meidän tykkimme jäi viholliselle aivan ehjänä samoin kuin sen omistajatkin, aseveljemme, kaatuivat sen viereen marsasi laulun sanojen mukaan. "Jajos kaatua kerran me saamme, teräspuikemme lähtee tuon".

Salmenkaidaan itsenäisyys päivänä, me saatiin uusi tykki, mutta miehet oli menneet niin vähin että minäkin jouduin pois länetin tentävästä tykkimieheksi. Olinhan ensimmäisiä miehiä Suomen armeijassa, jotka oli saaneet pst.tykki koulutuksen. Tykin johj.me tuli Alik Virtanen, hän oli kaskettain saanut "natsan" lisää. Oli rohkea pelkäämätön mies, meni itse edellä ja sanoi seurata pojat jäljestä. Jos me ei ehditty häntä se seurata, palasi takaisin, auttoi toisia kavereitaan, missä suinkin voi.

Monet ovat ne vakavat tilanteet joista selvittiin hänen kylmäverisyydensä ansiosta. Jouduimme jouluk. puoli maissa alistetuksi Pöyryn patj:le Oinaalaan. Jossa vihollinen hyökkäsi viikon päivät jatkuvasti aamusta iltaan. Yö tuullen vähän rauhoittui, alkaakseen aamun tuullen entistä kovemmalla ryminällä. Me ei päästy Oinaalasta aina ennen pois takaisin omaan yksikköön, ennenkuin meiltä ammuttiin tykkimme palasiksi.

On muutamia sellaisia muistoja, joita en voi tässä sivuttaa. Jouduimme siis Oinaalaan ~~en~~ parhaillessaan kun oli hyökkäys parhaillessaan täydessä vaunussa. Meille tuli kiiru saada tykkimme aseisiin, koska Muolajärven rannassa olevassa kuolleessa kulmassa vihollisen panssari vaunut ajelivat edestakaisin, lähtö valmiina vyyrymään esemiimme koska hyvänsä. Tulimme mäen päälle, jossa ennen oli ollut kaunis peltikko, mutta nyt se oli yntä ryteikköä, muutama puu pystyssä siellä sun täällä. Pellon laitassa jossa linjat sijaitsi, oli matkaa satakunta metriä ja minne meidänkin pitäisi saada tykkimme vedettyä. ~~En huomannut että~~
~~met lässähtä mistä tuli~~

En huomannut siinä metelissä että mistä tuli ne ratsurit, jotka sieltä ylämäkeen yli puiden runkojen ja oksien vedattivat kolme tuuma tykkiä keskellä kirkasta päivää ja keskellä kranattikeskitystä. Mutta sieltä ne vain tulivat, siirsivät tykkinsä pois, niinkuin pojat, oli ollut suorasuuntauksessa aivan etulinjassa. Tykistön väär. vain huuti meille ohii mennessään. Vielä pojat tykkinne tuonon asemaan, mistä me juutrit lähtimme. Se on hyvä paikka ja jos selviätte siinä hengissä, niin kiittäkää minua, kun saitte hyvän aseman. Kiitos nyt sille väär:le? Me selvittiin, sen ensiluokkaisen aseman vuoksi. Siinä oli kadettu sirpale suojakin aivan tykin vieressä, se oli meidän pelastuksemme. Vihollinen yritti meitä tuhota, mutta kun ei saanut aivan täysosumaa, niin hengi riepumme säilyi. Vihdoin vihollinen varmaan päätti, tuo tykki täytyy tuhota hinnalla millä hyvänsä. Se yritti jo pommittaa lentokoneilla eräänä pakkas aamuna, mutta onneksi pommit putosi heidän omiin asemiinsa Muolajärven rannalle. Sitte se siirsi 6" tykin suorasuuntaukselle Muolajärven toiselle puolelle, jo alkoi tulla "joulu-paketteja" Siinä jäi meidän 37mm hopealle, suojalevyt atomeiksi, putki vääräksi ja toinen pyörä sadan metrin päähän pellolle, ei kenenkään maalle. Meille miehille ei tullut mitään, kun te ehdimme suojautua siihen sirpale monttuun.

Virtanen meni selostamaan tilannetta tukikohtaan pääl. jollekin kapt. tilannetta. Tämä oli kysynyt, menikö miehiä, ei mennyt, sepä vanin-ko, mutta eikö sitä tykkiä voi korjata vaikka rautalangalla? Virtanen kuumeni ja vastasi, kyllä sitä tykkiä ei saa korjattua vaikka Teillä olisi rautalankaa isompikin vyyhti. Koska meillä ei enää taas ollut tykkiä, pääsimme omiemme luo, vähän hengähtämään ja joulun viettoon.

Kompp:me oli silloin Ylä-kuusaassa reservissä, jossa saimme viettää joulun aivan raunassa, ilmoitointia ja pientä pommitusta lukuun ottamatta.

Samalla reisulla Oinaalassa, muutamaa päivää aikaisemmin, tykkimme porukkaa heiteltiin paikasta toiseen. Missä vain kuului hökkivaunujen ääntä, niin meille sanottiin, siellä on panssari vaara, menkääpö sinne.

Ei meillä ollut omaa telttaa, olimme kuin alivuokralaiset toisten JV miesten armoilla. Ei ollut aina illan tuullen tietoa, missä on se teltta, jossa saadaan vähän levätä ja lämmitellä yön aikana.

Sinä illan hämärässä palattiin jostakin sivusta koukkaukselta taas asemiimme päin, vetäen tykkiä. Länellä vakituista asemaamme oli tien varrella pst tykki. Miehet jo vanhempia reserviläisiä, mutta heidän johtajansa, nuori vänrikki. Hän kysyi meiltä, olettekos Te jp2:den tyk porukkaa. Virtanen vastasi, kyllä on nerra vänrikki. Jaana, Te kuulutte sitte komentooni, meillä on teltta, väär. kaveli vähän siitä nuolto tiestä sivuun ja sanoi. Tähän me pystytämme teltan, kaivetaan mahan puolisen metriä. Virtanen sanoi nänelle, Herra vänrikki, eikö ole vähän

vaarallista pystyttää telttaa juuri tähän männikkö saarekseen, tiedän ennestään että vihollinen kun mitä säästää päivän aikana niin sitte se keskittää y:n aikana. Nyt se on ampunut päivällä tätä huolto tietä mutta on niinkuin säästännyt tätä männikkö tupsua. Männikkö sarakkeessa oli entuudestaan vain kuormastoa ja hevostalleja, en ole aivan varma mutta muistelen että nevosmiehillä oli korsi jossa ne majaili.

Vänrikki vastasi koppavasti, minä määräsin, teltta pystytetään tähän ja niin se myös pystytetään, vai peloittako Teitä. Virtanen suuttui ja vastasi, minä en pelkää vaikka viedään tämä teltta tuonne pellolle linjojen väliin, mutta ajattelin näitä poikia. Katsoi tuimasti vänrikkiin ja jatkoi vielä. Minä vastaan sitte siitä, jos mitä tulee, niin kaikki kuollaan yhdessä, kukaan ei lähte karkuun.

Kaivoimme teltan puolisen metriä jäätynneeseen maahan, voitte itse arvata, kuka sen kaivoi? Tietenkin Virtasen pojat ja Virtanen huhki itse minkä lapaluisteen irti sai. Saadaan teltta pystyyn, navut ponjalle kaminan tui. Sisällä alkoi olla oikein kotoinen tunnelma. Vänrikki valitsi itselleen paikan teltan perältä, Hänen omat miehensä oikealle ja me aseveljeilliset vasemmalle puolelle. Meille Virtasen kanssa jäi paikka aivan oven viereen ja sitä se Virtanen kyttäsikin.

Hetken kuluttua kuuluvinollisen puolelta "aavetykin" kranun lähtö laukaus, tykin joka aina y:n aikana ampui, vähän linjojen takanasi-sijaitsevalle ja telttamme läheltä kulkevaa huolto tietä.

Räjähtykset lähenei ja lähenei ja taas kuului lähtö laukaus, meni vielä hiukan sivuun. Teltta heilui kuin myrskyssä, mutta valotkaan ei vielä sammuneet. Silloin hyppäsi vänrikki jo ensimmäisenä pystyyn, napui-ri kampeitaan ja konti ovea. Semallaoli Virtanenkin pystyessä ja pistooli kädessä ovelle nejavaisiin ja sanoi vänrikille. Etkö muista, mitä minä sanoin, et karkaa, vaan kuolet tässä teltassa niinkuin mekin, jos se kerran on meille nyt tuleva. Vänrikki laskeutui nolona takaisin petilleen samoin Virtanenkin. Lähtölaukaus kuului taas ja hetken kuluttua humautti vain. Myrskylyhty putosi maahan ja sammui, samoin kaminan torvet, teltta tutisi ja vapisi kuin lentoon länössä. Oli pimeys ja hiljaisuus, kukaan ei uskaltanut liikantaakaan. Odotimme, ainakin minä, armon iskua, mutta sitä ei vielä tullut. Muut kranut meni jo kauemmaksi. Olimme hetken vielä hiljaa, sitte Virtanen teki tulen myrskylyhtyyn, korjattiin kaminan torvet paikoilleen. Rauha palasi telttamme, kranatti joka juuri ja juuri pyyhkäisitelttamme ylitse, meni hevostellin nurkkauksesta sisään, joka oli siinä meidän teltan edessä 6-7mtr päässä, myöskin maahan kaivettuna ja tappoi siellä nevosia.

Meidän porukka joutui heti aamulla aikaisin läntemään aseisiin, vänrikki mienineen jäi vielä teltalle. Oli vuoroni hakea soppa 3:sen km Sudenajalle päin. Jouduin kulkemaan läheltä telttamme monttua se oli tynjä, teltta purettu ja siirretty jonnekin. Venäläiset ampui samaa huoltotietä pitkin päivää, joka väliin muuttui rumputuleksi. Takaisin palattuani totesin telttamme sijainti paikan olevan aivan mustana ympärystyneen. Menin lähelle katsomaan, oliko kranuja tullut lähellekin, teltan ponjalla oli vain iso monttu.

Patalijoonamme joutui joulun jälkeen linjaan Kyyrölään, olimme siellä ehkä viikon pari, sitte Parkkilan vastaiskuun ja kun siellä vähän rauhoittui, meille pst porukalle tuli määräys, lähteä liikkeelle ja minnes muualle kuin Oinaalaan. Siellä sitte meitä taas pyyriteltiin sinne, tänne samana päivänä, oikeen me peljättiin sinne joutumista sen vuoksi, siellä sai aina hypätä, kuin rotta tynnyrissä.

Pidimme silmällä vihollisen panssari vaunuja, niitä keraantyi loppujen lopuksi aikaisemmin mainitsemaani Muolajärven rantaan olevaan kuolleeseen kulmaan 36kpl. Tiesimmeettä tuo määrä panssareita kun lähtee liikkeelle, niin ne armotta tallovat meidät jalkoinhinsa. Eihän meillä ollutkui meidän ainoa pst koko lähiseudulla, jalkaväellä enkä joku kasap panos ja polttopullo. Se vänrikki näipyi Oinaalasta tykkeineen ja perin kolmen jäljellä olevan miehensä kanssa muutaman päivän kuluttua tulonsa jälkeen. Hänen miehensä oli huono tuuri. Meidän asemasta 3-40mtr vasemmalle jouduimme mekin heille kaivamaan asemaa. Mutta naapuri oli siitä eri mieltä se pisti sellaisen vastalauseen että asema jäi kaivamatta. Vänrikin miehiä kaatui neljä ja joku taisi haavoittua, meidän

mieniä haavoittui kaksi, Jakinen Valkjärven poika ja Lyly Matti Laurit-salasta, nekin ovat nyt luvaliiteja molemmat.

Muutama viikko kului aika tavalla rauhallisesti, vinollinen keskit-ti joukkoja, samoin tykistöä suuria määriä aivan linjojen tuntumaan. Me ei mandettu neille mitään, saivat olla rauhassa, kun vaan eivät ai-van silmille tulleet. Silloin tuli monesti mieleen, olisipa tuolla takana meillä olemista, tykistöä ja paketteja, niin kyllä te ryövärit **aurisitte**, miäne olette nokkanne pistäneet ja kenen maille omia luvia tulleet riehumaan ja tuhojanne tekemään. (Olen nyt sen jälkeen nähnyt senkin lystin omin silmin niin monta kertaa)

Meidän oikealta puolelta, Summan suunnasta kuului jatkuvasti rumpu-tuli, joka ei tiennyt mitään hyvää. Vindoin se alkoi etääntyä, Summa oli murtunut. Tiesimme että pian tulee lähtö meillekin, niinkuin tulikin.

On aamu hämärä, oliko se ~~H~~ tai ~~I~~pv helmik. olemme neljän miehen vartiössä tykillä, silloin alkoi tykistö keskitys, paketteja tuli il-masta ja pitkin maata suorasuuntatykeillä. Jatkavien aseitten ääni nuk-kui siihen meluun. Pahaksi onneksi Virtanen haavoittui lievästi leukaan sirpaleesta ja joutui lähtemään jsp:le, joka oli siellä sudenojan suunna-sa mistä kävimme hakemassa ruokammekin. Virtasen lähdettyä alkoi kohta ku-kuuluu telaketjujen rallitus, joka koveni ja läheni mentävällä metelillä. Tykkimme ampuja Ojalan Eino Eurajoelta, istui vain tykin suuntimen ää-ressä ja naureskeli, niinkuin hänellä kaikissa tiukoissakin paikoissa oli tapana. Hän oli myöskin nervoja vaille oleva mies. Ojala sanoi näinköhan viimein tulevat, nyt niille tulee kuumat oltavat. Kun mää rupean latsamaan, varatkaa vaan pojat ammuksia suuri pino tähän lähelle. Me Puumalaisen Onnin kanssa kannoimme tykin lähelle melkein kaikki ammuksat, mitä meillä asemissa oli, olihan niitä useita kymmeniä kpl

Sitten alkoinäkyvärinteen takaa ensimmäiset vaunut, noin 10 mtr pääs-sä asemastamme, ja tulevat suoraan meitä kohti. Nyt on näkyvissä neljä kuus, seitsämän, kandeksen. Silloin Ojala yntyi leikkiin, tuli osumia, mutta kirkas valojouva taivaalle, ilmaisi ettei meidän tykki läpäise panssaria, jollei satu johonkin arkaan paikkaan tai konti suoraan. Neljä vaunua oli rinnakkain siinä pellolla, toiset vähän taasempana, ihmis-telivät varmaan, mistä päin neitä oikein ammutaan, tykki tornit pyöri-vät jatkuvasti etestakaisiin ja sylikivät tulta. Vindoin huomasi metsän laidassa meistä vasemmalle olevan ladon, jonka nurkalta nousi savua, se oli meidän pelastuksemme. Kaikki vaunut suuntasivat tykki ja konekiväri tulensa mainittua latoa kohti, joka katkesi keskeltä kuin puu ja romahti kasaan. Vaunujen ampussa latoa, oli Ojalalla hyvä tilaisuus latata minkä enti vähän niinkuin sivusta. Osumia tuli vähän joka vaunuun, kuu-si pääsi vielä omin voimin karkuun, mutta kaksi läntä jäi pellolle toiminta kyvyttömiksi. Hyökkäys tyrehtyi sillä kertaa taas siihen ja oli vähän aikaa hiljaisempaa. Yntäkkiä tuli Virtanen juoksuja kaa hiki hatussa takaisin asemaan, leuka valiaikaisesti sidottuna. Karkasin siel-tä, kun olisivat vieneet kenttäsaairalaan, eihän nyt ole aikaa sellai-seen. Ja sitte joku ilmoitti että Oinaalassa on tuhottu hyökkäysvaunuja arvasin että ne on tuhonnut meidän pojat, silloin minä lähdin ja liuk-kaasti. Nyt me Ojala saadaan ne "nakanit" kun endimme ensiksi evakuoimaan nuo hyökkäysvaunut. Ja niin ne Ojalan kanssa lähti sinne ei kenenkään maat-le, konti vaunuja keskellä kirkasta päivää.

Jlman epäilyksiä pojat käveli ensimmäisen vaunun luo, me asemasta seurattiin silmä kovana ja olimme valmiit ampumaan tarpeen vaatiessa. Virtanen hyppäsi vaunun päälle, tempaisil luukun auki, kurkisti sisälle ja hyppäsi sinne. Ensiksi sieltä lensi ulos pari miehen raetoa ja sen jälkeen muuta kamaa kaikenlaista. Viimeksi tuli Virtanen itse, kainalos-saan kevyt konekivääri. Turkin ne riisuiivat kaatuneelta venäläiseltä päältä, jonon ne kaikki rajut sitte kerasi ja kantoiivat asemillemme. Siinä oli kaksi aivan uutta nakaninakin. Virtanen otti toisen, antoi toisen Ojalalle, mutta Ojalan nakanista panaksi onneksi oli liipasin poikki. Ojala oli pahoillaan, Virtanenkin huomasi sen ja sanoi, Sua nakanista on näköjään liipasin poikki, mutta älä välitä, mennään evakuoimaan tuo toinen vaunu, siitä saadaan sulle uusi. Toinen vaunu oli ensimmäisestä parinkymmenen mtr, päässä. Huomasi kun kiikarilla katselin Virtasen ja Ojalan ensimmäisen vaunun evakuointi aikanavettä naapuri vaunussa

on eläviä vanjoja. Sieltä hyppäsiikin ulos ryssä ja konttasi vaunujen väisissä olevan lumikonoutuman taakse aivan kuin kyttäämään. Olin varma että se oli ryssä, koska näin sen selvästi kiikarilla. Sanoin Virtaselle ennenkuin he Ojalan kanssa lähti, pitäkää varanne tuon mattaan takana on elävä ryssä. Virtanen vastasi, ei siellä ole mitään eläviä ryssiä siellä äsken liikkui eräs jv vänski ja sitä sinä luulit ryssäksi. Olin jo oppinut tuntemaan kuka on ryssä ja kuka suomalainen sotilas joten toistin vielä Virtaselle tuon tentun takana on ryssä, ole vaan varuilliasi. Virtanen ja Ojala lähti, aivan kuin Majakka ja Perävaunu toinen pitkä toinen pätkä, sama reitti, samat askeleet lumeen, ei siellä ollut muita heidän edellään käynyt tiesin sen varmasti. Enkä tiesi Ojalakin, mutta ylen niljaisena poikana hän ei puhunut mitään, vaan seurasi Virtasta, meni Virtanen minne nyväänsä, Ojala seurasi jäljestä varjona.

Seuraan asemassa kiikarilla poikien etenemistä. Ohittavat ensimmäisen vaunun, joka oli jo selvä, jatkavat matkaansa aivan vapaasti liikkuen eteenpäin. Ovat siitä tentusta muutaman metrin päässä, ryssä nostaa päätänsä, minua jännitti, ampua ei voinut, huuto ei muun melua vuoksi olisi kuulunut. Mutta olihan poikia varoittanut.

Virtasen otettua pari askelta, ei kukaan ihminen voi uskoa minun tunteitani. Virtasen saavuttua aivan tentun kohdalle, ryssä kohosi polvilleen. Aivan yhtaikaisesti heidän "nakaninsa" savut tupsahti, Virtanen syöksyi ryssän niskaan ja löi nyrkillä päin taulua, näin sen aivan kuin muutaman metrin päästä kiikarilla. Sitten Virtanen itsekin kastui seljälleen lumeen. Ojala otti hänestä kiinni ja alkoi reahata häntä kontti juoksuhaudata. Siihen meni avuksi jv. lääkinä miehiä ja he veivät Virtasen pois. Ojala palasi asemaan, kysyin, kuoliko Virtanen, hän vastasi, kyllä se varmasti kuolee, oli siinä vielä vähän äsken nengeä. Ryssä ampui läpi rinnan.

Hetken kuluttua asemaamme saapui Kapt. Heinivaho, tukikohdan pääll. näinkin entisiä Jp2:den upseereita, Sanoi meille, nyt meni hyvä mies, helvetin hyvä mies, oli liian unkaronkes. Otti minulta kiikarin ja katsoi tentun takana olevaa ryssä. Tuo ryssä potki vielä, tulittakaa pojat, tulittakaa. Me ammuttiin ainakin viidellä kivärillä minkä entimme ja kun vanja vaan potki, otti Heinivaho etti minulta kivarin ja ampui ~~makamikaan~~ tyhjäksi ja sanoi, kyllä se nyt sai tarpeekseen.

Jälkeen päin todettiin että Virtanen oli ampunut ryssä keskelle ottaa, mutta se vaan kuolin kamppailuksessaan vielä viskeli kolpiaan.

Jouduimme lähtemään Oinaalasta 17pv helmk. kontti Sudenojaa Kangaspelttoa ja Jliveksen kylää. Sotaa jatkui vielä melkein kuuk:den. Olin alkuperäisestä PST porukasta viimeinen mies. Virtanen oli poissa, samoin Ojala joka haavoittui Oinaalassa, hiukan jälkeen päin kuin Virtanen.

Monet kovat paikat vielä jouduimme käymään läpi poikien kanssa, ennenkuin vindoin tuli rauha, kun olimme Revon kylässä ja jossa vanja vielä viimeistä edellisenä päivänä viitsi romuttaa meidän tykkimme. Olenkin jo siitä kertonut aikaisemmin. Kapt. Mäntylä kyllä pelasti meidät, meidän ei tarvinnut mennä kivärimiehiksi viimeiseksi vuoroksi monttuihin, kuten se väpeli määräsi.

842 / 61

JP 2:n Tyk.K:n lähtö ja ole Lipolassa

Hermunen, Eino

Ts -39

Kirvesmies

Kannas (Lipola)

Josafatinkatu 9 A 13

JP 2

Helsinki

13 liuskaa

SOTA-ARKISTOON

KAKKAUSLEHTI

ANSAN TAISTELI
-miehet kertovat

toimittori: Helsinki, Korkeavuorenkatu 28

ohjelmasto: [REDACTED]

Helsinki, Teollisuuskatu 35 B 1b